

УДК 321.7

Динаміка Всесвітнього індексу свободи преси як показник рівня розвитку демократичного режиму держави (на прикладі України)

Токар О. Є., асистент каф. МІ

Ткач М. М., студентка 1 курсу (ОКР „Спеціаліст”) ІМФН

Національний університет «Львівська політехніка»
(вул. С. Бандери, 12, м. Львів, 79013, Україна)

За останні роки Україна зарекомендувала себе як держава з низьким рівнем демократії та свободи преси. Такі результати хвилюють експертів, адже можуть мати негативний вплив на реалізацію зовнішньополітичних пріоритетів, зокрема наближення до Європейського Союзу (ЄС). В даній роботі запропоновано розглянути індекси та рейтинги як ключові критерії для аналізу та порівняння України з іншими країнами Центрально-Східної Європи в аспекті демократичного розвитку.

Всесвітній індекс свободи преси позиціонує держави за ступенем свободи преси. Обчислюється у балах від нуля і вище. Чим нижчий бал, тим кращою є ситуація у країні, тобто відсутні обмеження у роботі засобів масової інформації (ЗМІ). Експерти міжнародної неурядової організації «Репортери без кордонів» стверджують, що цей індекс може визначити рівень свободи слова у кожній державі. Розміщення країн у даному рейтингу залежить насамперед від свободи слова журналістів та ЗМІ, порушень щодо журналістів, законодавства у сфері ЗМІ тощо [1].

Порівнюючи індекс свободи преси України з країнами Центрально-Східної Європи, можна зазначити, що після неї у рейтингу розмістилась лише Білорусь. Відповідно до останніх досліджень у 2012 р. Україна посіла 116 місце у світі за Всесвітнім індексом свободи преси з кількістю балів, які становлять 54,00. Динаміку зміни індексу свободи слова за період з 2002 по 2010 рр. представлено на рис. 1 [2].

Рис. 1 Значення індексу свободи преси в Україні у 2002-2010 р.р. (в балах)

Такий рівень свободи преси в державі можна пояснити посиленням державним контролем преси, який збільшився після приходу до влади В. Януковича. На такі результати

також вплинули репресії щодо журналістів, а також плюралізм думок в українських ЗМІ, який втрачає свою різноманітність [1].

За рівнем демократії Україна опустилася в 2011 році на 79-те місце у світі та перетворилася з «проблемної демократії» на країну з гібридним режимом, тобто з режимом, за якого на виборах відбуваються порушення.

Для визначення характеристики зв'язку та взаємної зумовленості між Всесвітнім індексом свободи преси та Індексом демократичного розвитку побудовано кореляційну модель. Обчислено коефіцієнт кореляції між досліджуваними показниками, перевірено його значущість і встановлено, що існує обернений і сильний стохастичний зв'язок між індексом свободи преси та індексом демократії.

Здійснено порівняльну характеристику місця України серед країн Центрально-Східної Європи на основі Індексу демократичного розвитку та Всесвітнього індексу свободи преси. На основі кластерного аналізу проведено класифікацію країн Центрально-Східної Європи на основі досліджуваних показників. Результати проведеного аналізу представлені на рис. 2.

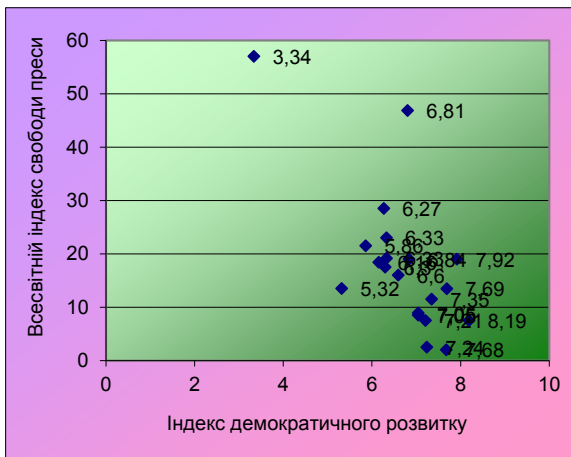

Рис. 2 Країни Центрально-Східної Європи на діаграмі розсіювання

Відповідно до проведених досліджень, а саме моніторингу Всесвітнього індексу свободи преси та Індексу демократичного розвитку Україна істотно відстає від країн Центрально-Східної Європи за даними рейтингів, займаючи майже останні позиції серед цих країн. В очах світової спільноти Україна виступає як держава, в якій не дотримуються принципи демократії.

Свобода преси та демократичний розвиток тісно переплітаються між собою. Якщо в державі виникають проблеми зі свободою преси, то варто звернути особливу увагу на дотримання демократичних принципів, адже саме падіння у рейтингу демократії призводить до погіршення ситуації у сфері свободи слова.

Отже, для підвищення іміджу України у світі, слід звернути увагу на рівень демократії в країні, свободу слова, що призведе до підвищення ролі України на міжнародній арені, утвердження європейської ідеї, а також сприятиме ймовірності отримання статусу члена Європейського Союзу.

1. Центр гуманітарних технологій / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://gtmarket.ru/news/state/2010/10/20/2714>.
2. Press Freedom Index. Reporters without borders. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://en.rsf.org/spip.php?page=classement&id_rubrique=1043.